

Kaupunkisuunnitteluvirasto
Kirjaamo
kaupunkisuunnittelu(a)hel.fi

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry -
Helsingfors naturskyddsförening rf
helsy(at)sll.fi
Kotkankatu 9
00510 Helsinki

Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri ry -
Nylands miljövårdsdistrikt rf
uusimaa(at)sll.fi
Kotkankatu 9
00510 Helsinki

Helsingin Latu ry
toimisto(at)helsinginlatu.fi
Helsinginkatu 8 A 7
00550 Helsinki

Asia: Mieli pide Meri-Rastilan länsirannan osayleiskaavaluonnoksesta

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys, Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri ja Helsingin Latu katsovat Meri-Rastilan länsirannan kaavoituksen heikentävän huomattavasti Meri-Rastilan tärkeän luonto- ja viheralueen luonto- ja virkistysarvoja. Lisäksi kaava on osin maakuntakaavan vastainen. Näistä syistä lausunnonantajat vaativat kaavahankkeen keskeyttämistä.

Lisäperusteluinaamme esitämme seuraavat seikat:

Kaavaluonnos on maakuntakaavan vastainen

Osayleiskaavaluonnos on osittain voimassa olevan Uudenmaan maakuntakaavan vastainen, sillä se osoittaa rakentamista alueelle, joka on maakuntakaavassa osoitettu virkistysalueeksi. Jo yksin tällä perusteella rakentamista tulee olennaisesti supistaa etelä- ja länsiosasta.

Rakentamisen vaikutus Meri-Rastilan virkistysarvoihin

Meri-Rastila on Rastilan ja samalla Etelä-Vuosaaren tärkein virkistysalue. Alueen poikkeuksellinen asema käy hyvin selvästi ilmi Helsingin rakennusviraston vuonna 2009 tekemästä käyttäjäkyselystä (Etelä-Vuosaaren käyttäjäkysely 2009). Kyselyn mukaan Meri-Rastilan luontoalue koetaan selvästi maisemallisesti ja näkymiltään miellyttävimmäksi sekä luonnonarvoiltaan tärkeimmäksi vertailtaessa Etelä-Vuosaaren 26 erillistä puisto- ja viheraluetta.

Kaavaluonnoksen mukainen rakentaminen merkitsisi tämän merkittävän virkistysalueen huomattavaa supistumista, mikä vääjäämättä heikentää sen käytettävyyttä sekä käyttäjien arvostamia maisema- ja luontoarvoja. Rakentamisen välittömien ja välillisten vaikutusten

vaikutuksesta yli neljännes alueesta tulee häviämään ja jäljelle jäävään alueeseen kohdistuu vääjäämättä lisääntyvää käyttöä ja kulutusta, mikä levittää rakentamisen vaikutukset kaava-alueetta laajemmalle.

Rakentamisen vaikutukset alueen luontoarvoihin

Alueen vaikutus Meri-Rastilan ja Ramsinniemen luontoalueeseen

Kaava-alue on osa laajempaa Meri-Rastilan metsäaluetta. Tämä alue on Helsingin oloissa merkittävän laaja ja yhtenäinen metsäalue. Alueen arvoa lisää sen muoto (melko pyöreä), rakentamattomuus ja varsinaisten tieväylien puuttuminen, mistä seikoista johtuen pirstoutumisen aiheuttama reunavaikutus on alueella vähäinen. Meri-Rastilan alue on lisäksi vielä hyvin kytkeytynyt sen eteläpuolella sijaitsevaan niin ikään sangen metsäiseen Ramsinniemen alueeseen, josta osa on suojeltu luonnonsuojeluna.

Arvokkaiden luontokohteiden huomiointi

Kaavaa tehtäessä on tunnistettu luontoarvoja omaaviksi kohteiksi rannan tervaleppälehto, Rastilan rinnekorpi, Meri-Rastilan muinaisrantakivikko sekä Vartiokylänlahden ranta-alueen tärkeä lepakkoalue. Nämä tiedot periytyvät pääosaltaan Helsingin luontotietojärjestelmästä.

Kaavan taustaselvityksissä ei ole riittävässä määrin arvioitu sitä millaisia luontoarvoja alueen kangas- ja kalliometsiin sisältyy. Kaava-alueella on useita luonnonsuojelullisesti arvokkaita ja kohtalaisen laaja-alaisia vanhapuustoisia kallio- ja kangasmetsäkuvioita. Näillä kuvioilla esiintyy sellaisia metsikkörakenteita (lahopuustoisuus, puuston erirakenteisuus jne), joiden suojelu on todettu tärkeäksi Etelä-Suomen metsäluonnon monimuotoisuusohjelmassa (METSO). Useat kaava-alueella sijaitsevat kallio- ja kangasmetsäkuviot täyttävät ne luonnonsuojelullisesti arvokkaan luontokohteen kriteerit, jotka on määriteltä 2000-luvun tärkeimmässä, asiantuntijatyönä tehdyssä metsäisten luontoarvojen arvottamisohjeistossa (Suomen ympäristö 26/2008: METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet).

Tällaiset luontokohteet tulisi 2010-luvun kaavoituksessa ja luontoselvityksissä huomioida aivan samalla tavalla kuin huomioidaan pienialaiset suo- ja lehtokohteet.

Eräitä tällaisia huomiomatta jääneitä arvokuvioita on yksilöity liitteissä (liitteet 1 ja 2). Kyseisten kuvioiden merkitystä lisää se, että ne liittyvät suoraan kaava-alueen eteläpuolella sijaitseviin vastaavia biotooppeja sisältäviin vanha- ja lahopuustoisiin arvometsiin. METSO-kriteereillä mitattuna arvokkaiden kangas-, kallio- ja korpimetsien muodostaman edustavan kokonaisuuden (vain osa kaava-alueella) yhteispinta-ala on yli 30 hehtaaria, mikä tekee siitä Helsingin mittakaavassa merkittävän luontokohteen.

Meri-Rastilan lintu- ja lepakkoarvojen huomiointi

Meri-Rastilan alue (43,6 ha laajuusena) on todettu Helsingin luontotietojärjestelmässä linnustollisesti arvokkaaksi alueeksi (arvoluokka II). Pääosa kaava-alueesta kuuluu tähän arvokkaaseen lintualueeseen. Alueen lajistossa korostuvat varsinaiset metsälinnut, joista monet hyötyvät yhtenäisistä laajemmista metsäalueista. Alueelta on havaintoja myös eräistä vaatelialista, Helsingissä hyvin harvalukuisista petolinnuista (kanahaukka, nuolihaukka), jotka vaativat rauhallisempaa elinympäristöä. Metsäalueen pieneminen ja lisääntyvä häirintä

vaikuttanevat vääjäämättä negatiivisesti ainakin häiriölle alttiimpiin lintuihin.

Alueen lepakkolajiston kannalta ratkaisu jättää rannan tervalepikkö rakentamatta ei ole riittävä ratkaisu paikallisten kantojen selviytymiseen. Yrjö Siivosen Helsingin lepakoista tekemän selvityksen mukaan rantametsät tulisi jättää rakenteeltaan sokkeloisiksi, kasvillisuuden turhaa siistimistä tulisi välttää ja valaistuksen lisäämistä tulisi ehdottomasti välttää. Erityisesti pikkulepakot, vesisiipat ja viiksisiipat ovat herkkiä valaistuksen lisääntymiselle. Lisäksi olennaisen tärkeää on välttää aukkopaiikkojen syntymistä.

Rakentamisen muut vaikutukset

Läpäisevän metsämaan pinta-alan pieneneminen ja osan siitä muuttaminen rakennetuksi ja pinnoitetuksi maaksi lisää alueen hulevesien määrää.

Kaupungissa ei ole tarpeeksi metsäisiä virkistysalueita, tärkeimpiä olemassa olevia ei saa rakentaa

Helsingissä on metsäisiä lähivirkistysalueita (pois lukien rakennetut puistot) asukasmäärään liian nähdessä vähän ja ne sijaitsevat etäällä toisistaan. Metsäntutkimuslaitoksen professorin Liisa Tyrväisen tutkimukset ovat osoittaneet asukkaiden arvostavan asuinalueellaan eniten rauhaa ja hiljaisuutta ja virkistysalueilta toivotaan ns. "metsän tuntua". Eri kaavahankkeissa tehdyillä kyselytutkimuksilla on selvitetty myös sitä, että asukkaat vastustavat eniten juuri virkistysalueille rakentamista. Tyrväisen mukaan rakennettu puisto ei tuota samoja positiivisia vaikutuksia asukkaiden fyysiselle ja psyykkiselle terveydelle kuin luonnontilainen metsä. Virkistysalueen läheisyys houkuttelee ulos liikkumaan ja metsässä ulkoilun on todistettu vähentävän stressiä ja parantavan stressinsietokykyä. Meri-Rastilan alue (kaava-alue mukaan lukien) on selkeä esimerkki asukkaiden erityisen tärkeänä pitämästä virkistysalueesta. Osasyynä alueen viehätykseen ja arvostukseen on juuri alueen laajuus ja huomattavat luonnonarvot.

Osayleiskaavasta ei apua ilmastonmuutoksen torjuntaan, päinvastoin

Kaavaluonnosta on perusteltu sen positiivisella ilmastovaikutuksella. Metroaseman tai muun hyvän liikenneyhteyden varrelle rakentaminen voi, hyvin suunniteltuna, vähentää osittain yksityisautoilusta syntyviä hiilidioksidipäästöjä.

Kaavan mukainen rakentaminen edellyttää kuitenkin hiilinieluna- ja varastona toimivien runsaspuustoisten metsien kaatamista, mikä on ristiriidassa kaavan tavoitteen kanssa. Kaavaselostuksessa ei valitettavasti esitetä laskelmaa, missä todettaisiin hiilidioksidin nettopäästöjen oikeasti pienentyvän pitkälläkään aikavälillä rakentamisen myötä. Laskelmissa tulisi myös ottaa huomioon itse rakentamisesta syntyvät hiilidioksidipäästöt.

Onkin toivottavaa, että vastaisuudessa perusteltaessa kaavahankkeita niiden ilmastoystävällisyydellä, esitettäisiin uskottavat laskelmat kaavan ilmastovaikutuksista. Jos näitä ei ole esittänyt, ilmastoystävällisyysargumentaatiota kannattaisi välttää.

Yhdistystemme mielestä on olennaisen tärkeää huomioida lähivirkistysalueiden hiilidioksidipäästöjä alentava vaikutus. Kasvava metsä toimii hiilinieluna ja varttuneempi metsä myös hiilivarastona. Lisäksi lähivirkistysalueiden puuttuessa asukkaat tavallisesti liikkuvat omilla autoillaan ulkoilemaan kauempana sijaitseville virkistysalueille.

On myöskin huomioitava, että alueen hankalan muodon takia sinne ei pysty rakentamaan kattavaa syöttöliikennettä metrolle. Aluetta voidaan verrata vieressä sijaitsevaan Ramsinniemeen, jossa asukkaat käyttävät matkustamiseen pääasiassa omaa henkilöautoa, koska matka olisi muuten liian pitkä.

Osayleiskaavan sosiaaliset vaikutukset

Lisäasukkaiden sijoittaminen Meri-Rastilaan voi aiheuttaa lisääntyviä sosiaalisia ongelmia samalla kun alueen asukkaiden mahdollisuudet virkistys- ja luontokokemuksiin vähenevät kuten Professori Liisa Tyrväinen toteaa mm. Helsingin sanomissa 16.9.2005. Tyrväisen ym. 2007 tutkimuksessa todetaan, että kaupungin viheralueiden käytöllä on todettu olevan positiivisia psyykkisiä vaikutuksia asukkaiden hyvinvointiin. Ulkoilualueen on kuitenkin oltava riittävän lähellä, jotta asukkaat käyttäisivät kyseistä aluetta. Myös Meri-Rastilaa voidaan pitää alueena, jossa on tärkeää ylläpitää asukkaiden psyykkistä hyvinvointia

Yhdistystemme mielestä Rastilan ja Vuosaaren aluetta tulisikin suunnitella kokonaisvaltaisesti mm. alueen virkistysalueverkoston ja alueen muiden palveluiden järkevän kehityksen kannalta, mikä ei usein toteudu erillisissä pienemmissä kaavahankkeissa. Professori Tyrväisen tutkimustulokset lähivirkistysalueiden positiivista vaikutuksista asukkaiden terveyteen sekä olemassaoleva tieto eri virkistysalueiden merkityksestä tulisi ottaa huomioon kaavoissa ja niiden vaikutusarvioissa.

Suunniteltu asukasmäärä mahtuu muualle ja toimitiloja on jo liikaakin

Uuttahelsinkia.fi -www-sivuilta löytyy tietoja tällä hetkellä käynnissä olevista aluekehityshankkeista Useat niistä tähtäävät monta kertaluokkaa isomman asukasmäärän sijoittamiseen, esimerkkeinä Jätkäsaari, Keski-Pasila, Kruunuvuorenranta, Viikki-Kivikko ja Östersundom. Helsingin Sanomat uutisoi 31.10. pääkaupunkiseudulla olevan tällä hetkellä 25000 asuntoa tyhjillään. Noin neljännes näistä sijaitsee Helsingin kantakaupungissa tai sen lähituntumassa. Taloussanomat kertoi 20.9. pääkaupunkiseudulla olevan lisäksi 1,1 miljoonaa neliötä yritysten toimitiloja tyhjillään. Toimitiloja ei siis tarvita alueelle lisää, ja kannattamattomiksi käyneitä nykyisiä toimitila-alueita voidaan purkaa ja kaavoittaa uudelleen asuinkäyttöön.

Vuosaassa on lisäksi jo kaavoitettuja, mutta rakentamattomia asuinalueita. Näiden hankkeiden rinnalla kaavaluonnoksen noin 2000 uutta asukasta voidaan yhdistystemme mielestä sijoittaa muuallekin kuin Rastilan ja Etelä-Vuosaaren tärkeimmälle virkistys- ja luontoalueelle.

Helsingissä 9.12.2010

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry:n puolesta

Kati Vierikko
puheenjohtaja

Markus Seppälä
sihteeri

Uudenmaan ympäristönsuojelupiirin puolesta

Leo Stranius
puheenjohtaja

Ursula Immonen
toiminnanjohtaja

Helsingin Latu ry:n puolesta

Jaakko Erkkola
puheenjohtaja

Kari Järvinen
varapuheenjohtaja

Lähde:

-Tyrväinen Liisa, Silvennoinen Harri, Korpela Kalevi ja Ylen Matti, 2007, Metlan työraportteja 52: 57-77, <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2007/mwp052.htm>

-Suomen ympäristö 26/2008: METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet

-Siivonen Yrjö, Helsingin kaupungin ympäristökeskus, 2004: Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2003